

ЧУДОМИР
ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ ПО
НАШИЯ КРАЙ

chitanka.info

Из „Записките за България и българите“ на големия поет и революционер срещаме два разказа със сюжети из с. Шипка. През 1857 год. на път от Цариград той слиза на Бургас и оттам на кон пристига в с. Шипка, което тогава е брояло 1500 къщи, а не жители, както вероятно погрешно е писано, защото и самият Каравелов го нарича град, а не село. Отсяда той на хана и пожелава да види училището. За голямо негово учудване, вместо 10–20 ученици, колкото е смятал да намери в някоя прихлупена стаичка, той се озовал в едно „доста красиво здание“. Намира освен свещеника и един светски учител още и 120 ученици.

— Вие имате доста ученици — казал на учителя.

— Да — отвърнал учителят, — но сега е работно време и децата помагат на родителите си в полето; наесен се събират около 200 деца.

— Вие можете ли да се справяте с такова множество възпитаници?

— Съвсем не — отговорил му той. — Ето какъв ред съм завел: учениците от по-горните класове учат по-малките, а аз се занимавам само с тях и ползата е двойна. По-големите повтарят туй, което са минали, и мене ми остава повече време да се занимавам с големите.

След това му се оплаква от липса на пособия и го осветлява около предметите, които се изучават. Каравелов го помолва да му помогне да си запише някои народни песни.

— Утре е празник — казал учителят, — ще има хоро, ще идем там и ще видите много любопитни неща. Освен това тук — казал — има един старец просяк, който знае много стари песни.

Отиват при слепия старец, но той отказва да пее, „понеже било срещу празник“. Казвал се Семко, бил в четата на шипчанския хайдутин „Пенчо“^[1]. Заговорват се, разправя си старецът историята, как бил придуман от Пеня да стане хайдутин, как бил хванат от турците, откаран в Одрин и зверски ослепен. За Русия му говорил, за Катерина, за Павла, за цар Александра и за цар Никола, които старецът смятал и за български царе.

— Какво, дядо — забелязва му Каравелов, — какво си приказваш? У нас не са царували никога такива царе. Наши царе са султаните.

— Ох, синко, глупавичък си — дума му той. — Още си млад, та нищо не знаеш. Султаните са царе на турците, а нашите царе живеят в

Московията. Кажу ми ти мене, нима турците са българи? А московците са българи (християни). Турците са взели земята ни под наем, сега срокът наближава, ето, скоро може би те ще ни оставят на спокойствие и ще си идат в Анадола...

След това той му разправя приказки за чутовния юнак Беклеш, изпратен от царицата Катерина да коли турците, които и след смъртта си клал, разправял и за Суворина (Суворов), за Тьомкина (Потемкин) и пр., и пр.

Тези бегли извадки от Каравелова са из разказа му под заглавие „*Просякът в Шипка*“. Веднага след него следва покъртителната история на хубавата, смирена и честна невеста шипчанка „*Тановица*“. В увода на този разказ Каравелов отделя няколко пасажа за черквата в селото и свещениците, които били неграмотни. Прави разходка из околността, от която е във възторг, спира се на името Шипка, което произлизало от „шипец“ — роза.

„Жителите му — казва — произвеждат розово масло и го продават в Цариград, отгдето се изпраца в Европа. *В местата, дето се берат розите, българите са миролюбиви, плахи, суеверни и праводушни — заключава Каравелов. — Заети вечно в грижата за насъщния, те привикват от детинство на работа, но щом самозадоволят своите нужди, предават се на леност и безделие.*“

Услужливост и честност са отличителните черти на жителите от Шипка, Калофер, Сопот и Ст. Загора, разположени наблизко едни от други. Жените са надарени от природата с голяма пресметливост; тукашната жена освен домашното стопанство ръководи почти всички работи на мъжа: тя му дава съвети, приключва сметките му с купувачите, приема и гощава гостите и т.н. Живост и сръчност, съединени с трудолюбие — ето отличителните черти на тукашните българки.

След това започва истинският разказ за *Тановица* и подлия грък Панайот ошурджията, който в желанието си да завладее хубавата невеста разстройва и унищожавя цялото им семейство, а тя, сиротната невеста, остава да скита из село безпаметна, луда и да рови из гробищата да търси костите на свекъра си.

Посещението на Шипка от Каравелова е било, по всичко изглежда, във връзка със събиране фолклорни материали за българския

бит. Затова ще да е прескочил града и се е озовал в едно чисто българско гнездо, отгдето е събрал материал за горните два разказа.

(Публикуван във в. „Казанлъшка искра“, XIV, бр. 299 от 15.II.1937 г.)

[1] Пенчо Чернеоолу — Б.р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.